

Beszámoló a dorogi "József Attila" Művelődési Központ "Kadic Ottokár"
Barlangkutató Szakkörének 1978. évi tevékenységéről

Madaras Istvánné

Az 1978. év folyamán munkánkat - az előző évekhez hasonlóan - a Sátorkő-pusztai és a Strázsa-barlang további feltárása és karbantartása képezte. A két barlang közötti feltételezett összeköttetés felfedezése, a barlangok még elzúrt részeinek feltárása és a már ismert szakaszok karbantartása, az érdeklődők számára bemutatásbiztosítása alkották tevékenységünket ezen a területen.

a./ a kutatómunka váltakozóan egész évben folyamatosan szombat-vasárnaponként folyt.

I. A Sátorkő-pusztai barlangot fennállása óta kutatja csoportunk. Az évek folyamán váltakozó szerencsével folyó feltáró és kutatómunka 1977-ben zárta legsikeresebb évét. Új szakasszal bővült a méltán nagyhirű barlang. Bár az évek folyamán állandóan küszködünk az illetéktelen külső behatolásokkal, ezt a munkát igyekszünk tovább folytatni.

Az új szakaszba torkolló rétegforrás vízhozama az előző évben rekordnak bizonyult. Nem mintha a szivárgás jelentősebb vízmennyiséget adott volna, de arra a fokozottabb csurgás elég volt, hogy a munkahely biztonságát veszélyeztesse. Így az előrehaladás lassabbá vált, majd a munkálatok miatt a Sátorkő-pusztai-barlangban dolgozó munkabrigád is e terület feltárási munkálataihoz került. Ezek után itt csak a karbantartási munkálatok folytak, ezen kívül az ide látogató turisták, sporttársak és más érdeklődők számára a barlang bemutatása is foglalkoztatta a csoportot. A téli időszak után ez a terület lép elő újból a legfontosabb feltárási munkálattá. Év közben az itt lévő rétegforrás medrének betonozása nem volt megfelelő, újabb záró rétegre volt szükség. A víz csőrendszeren való elvezetése sem teljesen megoldott: ebben is felújítás vált szükségessé. A munka megkönnyítése érdekében a kézi vödörhúzás helyett tekerő dob alkalmazását határoztuk el, amely elkészült és beszerelésre vár. A legtöbb gondot az állandó zárjavítás jelenti a barlangnál, mivel többször is előfordult illetéktelenek behatolási kísérlete, mely azonban nem volt sikeres.

2. A barlang járatait állandó karbantartási munkákkal tettük alkalmassá arra, hogy szélesebb körű érdeklődést is kielégíthessen, illetve a fúradalmakat vállaló turisták, diákok és egyéb látogatóink is bejúrhattak a barlang szakaszait.

II. A Strázsa-barlang feltárási munkáit két munkahelyen folytattuk egészen addig, míg az útcsoportosítással az itt folyó munka is szünetelni kezdett. A barlang jelenlegi végpontját jelentő hasadék-ág további feltárását a szűk méretek nehezítik, ezért egy valószínű kerülőág bontása indult meg a végpont előtti teremből. A szállítás nehézségei miatt itt egyelőre csak deponálással dolgozhatunk. A másik munkahely a széles barlangszáda bal oldali fala melletti törmelékben van, ahol a szálkő, a barlangfal pontos követésével próbáljuk a közepén lerakodott nagy mennyiségű törmelék réteg vastagságát megállapítani, hiszen semmi sem bizonyítja, hogy az eltömődött szádának csak az eddig ismert barlangjáratok lehetnek a belső üregei, hiszen itt csak egy irányból követtük a külső fal irányát. Szükséges az oldalirányok feltárásával az üregek valódi méretének tisztázása, ami azonnal megköveteli a benne lerakodott hatalmas mennyiségű törmelék eltávolítását. Itt is korszerűsíteni kívánjuk a szállítás módját és felszerelését, amely a dorogi munkálatok befejezése után válik lehetővé. Az itt folyó munkát a nyár folyamán szinte teljesen lehetetlenné tette a sorozatos feltörés. Először az ajtózárral próbálkoztak, majd miután ez nem sikerült, ismeretlen személyek a betonozás megbontása után a nehéz páncélajtót kirobbantották a helyéből, melynek következtében az ajtót tartó támfal erősen megrongálódott. Az újra helyreállítás után azonban a friss cementezést hétről-hétre újból kibon-

tották, ami munkánkat így többször is teljesen megsemmisítette. Végül a végleges zárást csak az őszi esős idő beállta után végeztük el, amikor már nem kellett állandó, rendszeres "látogatásoktól" tartani. Kimondhatatlanul sok kárt okozott ez csoportunknak. Nemcsak a munka szempontjából volt káros, hanem a csoport munkakedvét is alaposan próbára tették ezek az események, amelyet úgy tűnik egyetlen hivatalos szerv sem tud közbenjárásával megszüntetni.

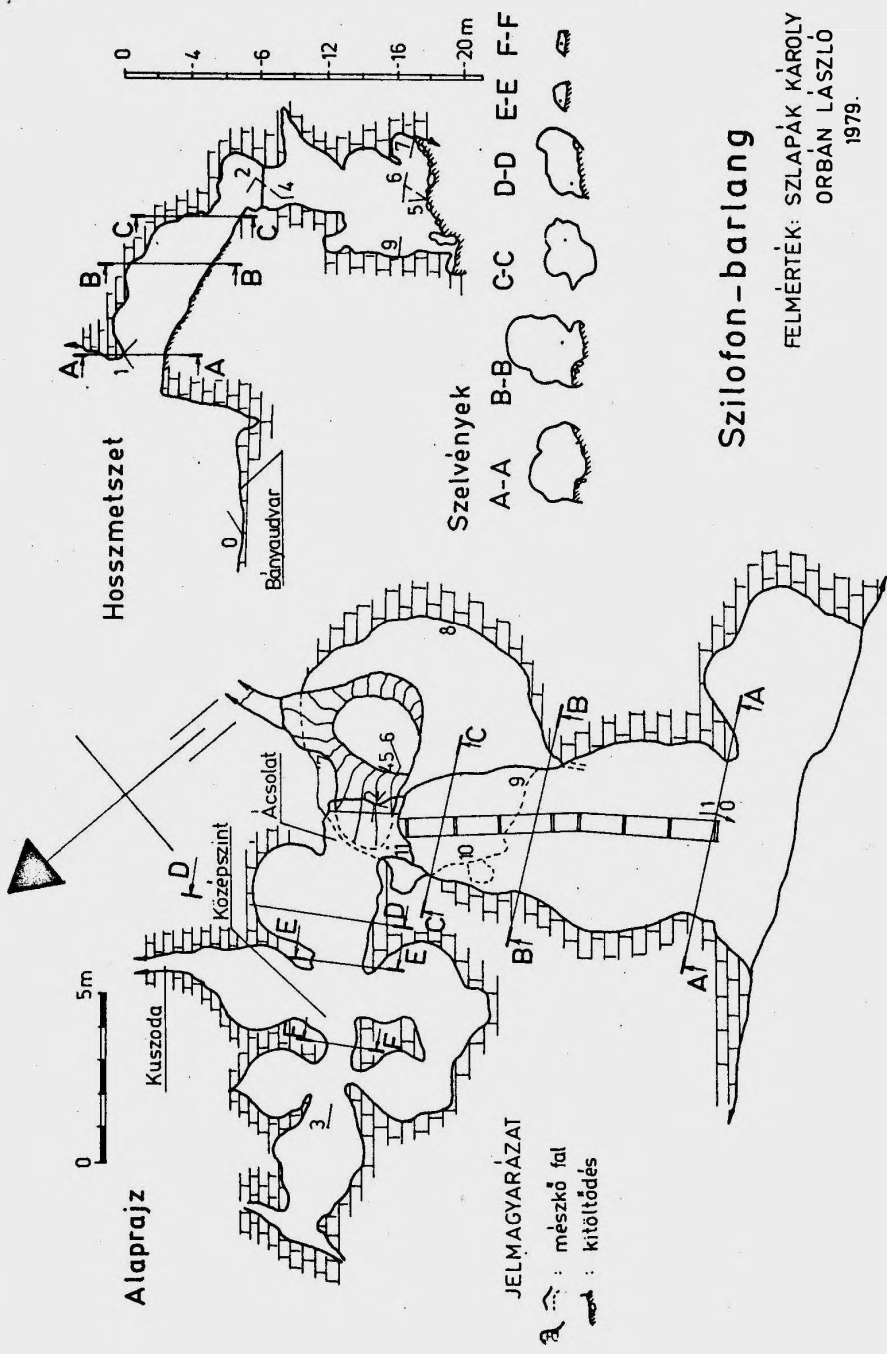
III. Az előző 2 évi munkákhoz viszonyítva kevesebb lehetőségünk adódott a Pilis-nyergi víznyelőben folyó feltáró munkára. Ennek okai, az itt folyó munkák nehézségeinek fokozódása, és az itteni kutatásvezetőnk betegsége volt. Viszont elkészült a víznyelő teljes térképe és folyamatosan történtek megfigyelési és mérési munkálatok. A nehézséget fokozza, hogy az esőzések alkalmával a nyelő működik, viszont a mély pontot agyag dugó zárja le. Közvetlenül előtte erősen elszűkülő járat - a Reszelő - akadályozza az anyag kiszállítását, így deponálni kell, ami a vizes ázott, időnként szinte folyós agyag miatt veszélyessé teszi a munkát. A tervezett, szükséges járatbővítéseket nem sikerül elvégezni, ezért itt továbbiakban is nehézségekkel kell számolni. Minden tavasszal nagy várakozással tekintünk a hóolvadás "eredményei" elé, mely hol tovább bővit, hol bemos a járatokba újabb agyagrétegeket. Három kisebb "rényelő" is van a járatok közt, melyek további vízszivárgást okoznak. A víznyelő hőmérséklete alacsony, még a száraz nyári időszakban is állandóan vízcsurgással kell számolni.

IV. Éveken keresztül fokozott várakozással figyeltük a dorogi Mészmű "Hungária"-hegyi kőbányáinak munkáját. Többször érkezett hír arról, hogy itt az egyes szintek lépcsős művelése közben hol az egyik, hol a másik szint hozott meglepetést: kisebb-nagyobb barlangüregeket feltárásáról és gyors eltüntetéséről érkeztek - sajnos megkésett hírek. Ezért jelentett nagy örömet, hogy 1977. októberében egy nagyobb üreg megnyitását jelentették az "Uj-bánya" üzemrészben, a II. szint kőbányájának baloldali falán. A legszebb, tipikus hévizes üregek sora nagy reményekre jogosított: szerkezeti összefüggéseit vizsgálva eredményünk szerint a Tokod-Dorogi bányabeli kaverna és barlang-rendszer tagja lehet ez a csodásan ékesített kis Barlang.

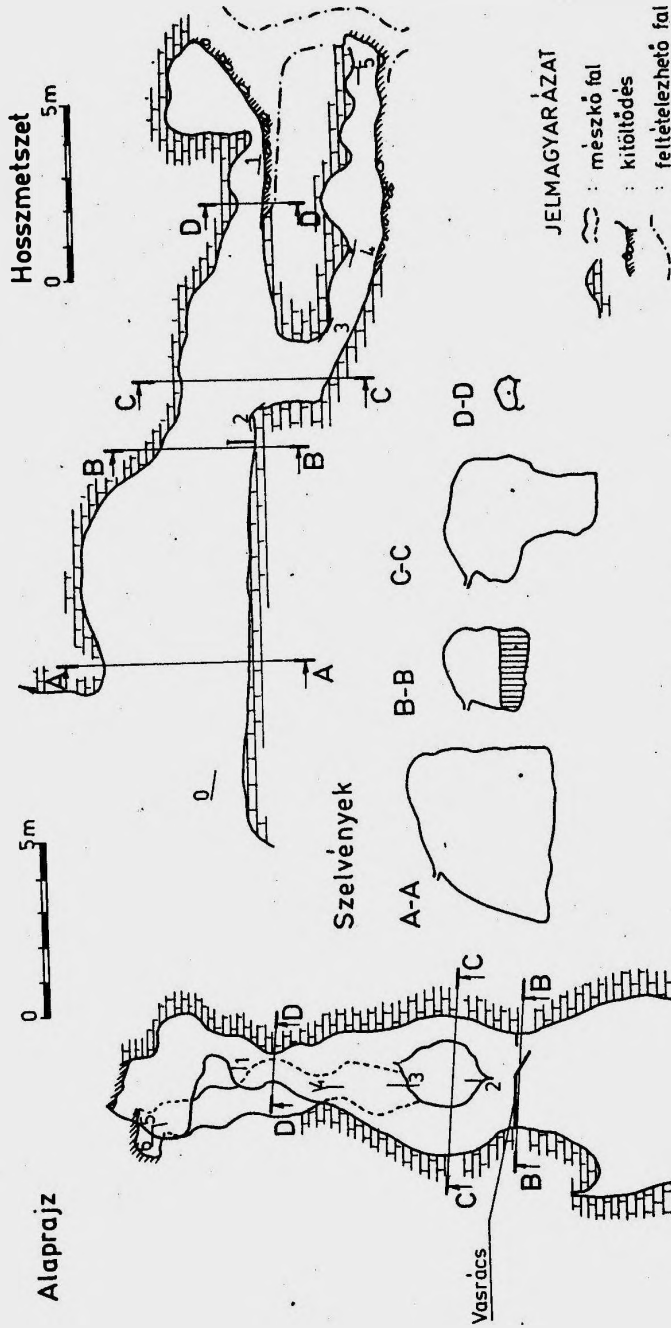
Erősen összpontosított munkára volt szükség, hiszen az aktívan folyó kőbányászat avval a veszéllyel jár, hogy esetleg ez a bányarészlet is művelés alá esik. A Mészmű vezetőivel folytatott megbeszélés alapján 1 év kutatási időt biztosítottak, hogy az esetleges továbbjutás lehetőségét feltárjuk, s a barlang jelentőségét, terjedelmét felmérjük. Ezért a pilisnyergi feltáró csoport ide tért át. A nyár folyamán szükségessé vált, további erőkoncentráció, úgy, hogy szeptembertől az egész csoport a mérési egység kivételével az itt folyó feltáró munkában vesz részt. Előző évi jelentésünkben jeleztük a barlang legfontosabb adatait, jellemzőit. Azonban úgy tűnik, hogy nem sikerült a teljes hirtárlat mert a környékbeli "kristálygyűjtők" megtalálták ide is az utat, a külső, felső üregek legszebb képződményeit, gipszkérgéit "legyűjtötték".

A barlang az üregrendszer alját gazdagon borító borsóköves képződményekről a Szilofon barlang nevet kapta, amint ezt a térképen is feltüntettük.

A eredetileg 17 m mély üregek végpontját, a függő borsókövekkel borított terem közepét hatalmas törmelékhalom zárja el, mely részben a feltárást előidéző robbantás eredménye, részben korábbi betelepült törmelék. Ez kúpszerűen elhelyezkedve a legalsó terem közepét zárta le, körbe-körbe "körjáratot" biztosítva a csodálatos aragonit-kalcit képződmények tömege közt, melyek a mennyezetet, oldalfalakat egyaránt gazdagon borították, köztük cseppkővesedés erőteljes nyomai is mutatkoztak a különben teljesen száraz barlang járataiban. E törmelékkúp kiszállítását kezdtük meg, melyet legelőször a függőleges aknán, majd a kb. 60°-os lejtőn kell eltávolítani. A függőakna fölé ácsolatra szerelt te-

Szilofon-barlang

kerődob került, a lejtőn pedig sinpáron "ellensúly" által mozgatott, 5 vödör törmelék befogadó kiscsille került. A megrakott "papucsot" az elengedett ellensúly húzza a felszínre, majd az üreset "élő súly" a beleülő kutatók terhelése viszi a mélybe. Ez a gépesítés nagy mértékben megkönnyítette a szállítást és a rakodást. A kiszállított laza törmelék azonban felváltotta a korábban leülepedett anyag. Mivel a továbbjutást nem ötletszerűen szeretnénk keresgélni, célszerű volt a teljes barlangméret szerinti feltárás. Ennek során év végéig a járat újabb 8 m-es hosszát tisztították meg a kutatók. Így a barlang mélysége 25 m amit ez évben újabb méterek követnek. A belőtt törmelék között is voltak nagyobb szikladarabok, de az eredeti törmelék hatalmas méretű lezuhant kövei közé tömődött. Ezek eltávolítása, ami aprításukkal oldható meg, szükségessé vált. Előbb légkalapácsokkal kísérleteztünk, majd miután ez eredménytelen maradt, robbantás következett, melyet kőbánya dolgozói szakszerűen hajtottak végre. A kis töltetek eredményes munkát végeztek, de a barlang képződményeit kár nem érte.

A barlang alsó törmelékes része újabb meglepetéssel szolgált. Az eddigi gazdag gipsz és aragonit-kalcit képződmények mellett itt a törmelékből Tokodi-típusú, viztisza sugaras aragonit tús halmazok kerültek elő, viztisza kalcitgömböcskéken települt sugaras-lemezes aragonit pamacsok, melyek szépségükkel megközelítik a Tokod-Altárói bányabeli képződményeket. Egyenlőre még csak elszórtan fordulnak elő a lehullott sziklatömbök repedéseiben, de remény van rá, hogy később nagyobb mennyiségben is előfordulnak.

Mindezek arra indítottak bennünket, hogy fokozottabban folytassuk a munkálatokat.

b./ Az év folyamán folytattuk a környéken lévő és a Dorogi bányabeli barlangok ásványanyagának gyűjtését.

Célunk egy állandó kiállítás létrehozása, mely a Tatai Megyei Művelődési Központban elhelyeztethez hasonlóan a Dorogi József Attila Művelődési Központban kap elhelyezést, ahol a környék lakosságának állandó látványosságul és tanulságul szolgálhat. Az épület most folyó felújításának befejezése után állandó helyet kap majd az anyag, amit évek során gyűjtött csoportunk erre a célra. Szeretnénk a környék ásvány és kőzetanyagának minél teljesebb bemutatását megoldani nem csak látványosan, de szakszerű feldolgozással is, mivel a környéken ilyen jellegű bemutatás, természettudományos feldolgozás nincs, sehol sem látható. A terület bányászata, annak hagyományai indokoltá teszik az ilyen igények kielégítését.

A Ferencvárosi Természetbarát Sportkör Barlangkutató Szakosztályának

1978. évi jelentése

Horvát János - Kassay Albert - Hartig Miklós - Máté József

Feltárómunka, kutatás, adatgyűjtés:

Szakosztályunk a már sok éve kutatott területein működött: Égerszög-Teresztenye térségében, a Solymár-ördöglyukban, és a pilisi Hosszú-hegyen, a nyári táborokon kívül többször egy-két napos munkatúrákkal is. A rövid kiszállások nagyobbrészt az égerszögi területre irányultak. A nyáron ebbe hosszú idő után Dr Balázs Dénes is újra bekapcsolódott.

A solymári barlangot hétvégeken rendszeresen térképezték, kutatták. A tavasszal négy tagunk Égerszög térségében geológiai terepfelmérést végzett. Rendszeres terepbejárást végeztek az Alsó-hegyen. Zombolyok bejáratát fotóit, jellegzetes belső fotókat készítettek. Az összegyűjtött csontleleteket a MÁFI Osgerinces gyűjteményének adták le. Dr Kordos László kiértékelése szerint ezek jelenkoriak voltak.

Kutatótáborok:

A táborok részletes beszámolóit a kutatásvezetők készítették el: a Teresztenyei-barlang